

1 Cwr y Ddinas
Tyndall Street / Stryd Tyndall
Cardiff / Caerdydd
CF10 4BZ
Tel / Ffôn: 029 2032 0500
Fax / Ffacs: 029 2032 0600
Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660
info@audit.cymru / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Y Cyngorydd Dylan Rees, Cadeirydd yr Awdurdod Tân ac Achub,
Helen MacArthur, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol (Cyllid ac Adnoddau),
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru,
Ffordd Salisbury, Parc Busnes Llanelwy,
Llanelwy,
Sir Ddinbych,
LL17 0JJ

Dyddiad cyhoeddi: 02 Ebrill 2026

Cyhoeddwyd drwy e-bost

Annwyl Dylan a Helen,

Ymholiadau archwilio i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant a rheoli

Mae Datganiad o Gyfrifoldebau yr Archwilydd Cyffredinol yn nodi ei fod yn gyfrifol am gael sicrwydd rhesymol bod y datganiadau ariannol a gymerir yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau sylweddol, p'un a ydynt wedi'u hachosi gan dwyll neu gamgymeriad. Mae hefyd yn nodi beth yw cyfrifoldebau priodol archwilwyr, rheolwyr a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant.

Mae'r llythyr hwn yn gofyn yn ffurfiol am ystyriaeth a dealltwriaeth ddogfennol ynghylch nifer o feysydd llywodraethiant sy'n effeithio ar ein harchwiliad o'ch datganiadau ariannol. Mae'r ystyriaethau hyn yn berthnasol i reolwyr Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant' (yr Awdurdod Tân ac Achub).

Rwyf wedi nodi isod y meysydd llywodraethiant yr wyf yn gofyn eich barn amdanynt:

1. Materion mewn perthynas â thwyll
2. Materion mewn perthynas â chyfreithiau a rheoliadau
3. Materion mewn perthynas â phartïon cysylltiedig

Bydd yr wybodaeth y byddwch chi'n ei darparu yn llywio ein dealltwriaeth o Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru a'i brosesau busnes ac yn cynorthwyo ein gwaith o roi barn archwilio ar eich datganiadau ariannol 2025-26.

Byddwn yn ddiolchgar pe gallech ddiweddarau'r tabl atodedig yn **Atodiad 1** i **Atodiad 3** ar gyfer 2025-26.

Dylai **Atodiad 1** i **Atodiad 3** gael eu cwblhau a'u hystyried yn ffurfiol a'u cyfleu i ni ar ran y rheolwyr a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant erbyn 19/06/2026. Yn y cyfamser, os oes gennych ymholiadau, cysylltwch â mi ar 02920 829375 neu carwyn.rees@audit.cymru.

Yn gywir

C. G. Rees

Carwyn Rees
Rheolwr Archwilio

Ymholiadau archwilio i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant a rheoli Please contact us in Welsh or English / cysylltwch â ni yn Gymraeg neu yn Saesneg.

Atodiad 1

Materion mewn perthynas â thwyll

Mae'r Safon Ryngwladol ar Archwilio (DU) 240 yn cynnwys cyfrifoldebau archwilwyr o ran twyll wrth archwilio datganiadau ariannol.

Mae'r prif gyfrifoldeb ar gyfer atal a chanfod twyll yn nwylo'r rheolwyr a'r 'rhaid sy'n gyfrifol am lywodraethiant', sef yr Awdurdod Tân ac Achub. Dylai rheolwyr, gyda goruchwyliaeth y rhaid sy'n gyfrifol am lywodraethiant, sicrhau bod pwyslais cryf ar atal a rhwystro twyll a chreu diwylliant o ymddygiad gonest a moesegol, wedi'i atgyfnerthu gan oruchwyliaeth weithredol gan y rhaid sy'n gyfrifol am lywodraethiant.

Fel archwilwyr allanol, rydym yn gyfrifol am gael sicrwydd rhesymol bod y datganiadau ariannol yn rhydd o gamddatganiadau sylweddol oherwydd twyll neu gamgymeriad. Mae'n ofynnol i ni fod ag amheuaeth broffesiynol drwy gydol yr archwiliad, gan ystyried y potensial i reolwyr ddiystyru rheolaethau.

Beth mae'n ofynnol i ni ei wneud?

Fel rhan o'n gweithdrefnau asesu risg, mae'n ofynnol i ni ystyried y risgiau o gamddatganiadau o bwys oherwydd twyll. Mae hyn yn cynnwys deall y trefniadau y mae'r rheolwyr wedi'u rhoi ar waith mewn perthynas â risgiau twyll. Mae'r Safon Ryngwladol ar Archwilio yn ystyried twyll fel naill ai:

- Camddefnyddio asedau yn fwriadol (arian parod, eiddo, ac ati); neu
- Driniaeth neu gamddatganiad bwriadol o'r datganiadau ariannol.

Mae angen i ni hefyd ddeall sut mae'r rhaid sy'n gyfrifol am lywodraethiant yn goruchwyllo'r prosesau rheoli. Mae'n ofynnol i ni hefyd wneud ymholiadau i'r rheolwyr a'r rhaid sy'n gyfrifol am lywodraethiant ynghylch eu gwybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, sy'n cael ei amau neu ei honni, proses y rheolwyr ar gyfer nodi ac ymateb i'r risgiau a'r rheolaethau mewnol a sefydlwyd i'w lliniaru.

Cwestiwn

1. Beth yw asesiad rheolwyr o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol gael eu camddatgan yn sylweddol oherwydd twyll? Beth yw natur a maint asesiad y rheolwyr a pham mor aml mae'n digwydd?

Ymateb 2025-26

Mae ein hasesiad yn dangos, oherwydd y rheolaethau priodol, bod y risg o gamddatganiad sylweddol o ganlyniad i dwyll yn isel:

- Nid oes unrhyw honiadau o dwyll, neu amheuaeth o dwyll, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a gyfathrebwyd gan weithwyr, cyn-weithwyr, rheoleiddwyr neu eraill.
- Mae gan uwch bersonél lefel uchel o wybodaeth ac ymwybyddiaeth
- Mae mynediad at arian parod a thaliadau sylweddol yn gyfyngedig.
- Mae'r Gwasanaeth yn cymryd rhan ym mhroses y Fenter Twyll Genedlaethol nad oedd yn tynnu sylw at unrhyw gyfatebiaethau sydd angen ymchwiliad pellach.
- Mae gweithdrefnau cadarn ar waith mewn perthynas â recriwtio a rheoli staff gydag adolygiadau Archwilio Mewnol yn rhoi sicrwydd bod trefniadau'n gweithredu yn ôl y disgwyl
- Safonau proffesiynol pwrpasol o fewn yr adran Gyllid, adolygiad rheolaidd o brosesau mewnol a rheolaethau allweddol.
- Mabwysiadir polisiâu a gweithdrefnau priodol, gan gynnwys gweithredu rheolaethau mewnol a chynnal prosesau cofrestru asedau

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Rheoliadau Ariannol ar waith ac mae'r gweithdrefnau ariannol yn cynnwys rheolaethau allweddol fel y cynllun dirprwyo ariannol, rheolau'r weithdrefn contractau, gwahanu dyletswyddau a therfynau awdurdodi. • Rhoddir dibyniaeth y rheolwyr ar brosesau rheoli cyllidebol, adolygu dadansoddol ac adolygiadau archwilio mewnol.
<p>2. A oes gennych wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, sy'n cael ei amau, neu ei honni, sy'n effeithio ar y corff archwiliatedig?</p>	<p>Cadarnhawyd nad oes gan reolwyr unrhyw wybodaeth am unrhyw dwyll a amheuir neu honiadau sy'n ymwneud â'r rheolaethau sy'n gweithredu o fewn GTAGC.</p>
<p>3. Beth yw proses y rheolwyr ar gyfer nodi ac ymateb i'r risgiau o dwyll yn y corff archwiliatedig, gan gynnwys unrhyw risgiau penodol o dwyll y mae'r rheolwyr wedi'u nodi neu sydd wedi'u dwyn i'w sylw?</p>	<p>Ystyrir bod lefel uchel o ymwybyddiaeth gan reolwyr, gyda risgiau allweddol wedi'u nodi ar y gofrestr risg gorfforaethol. Mae gan yr Awdurdod bolisi chwythu'r chwiban cadarn ac mae rolau'r swyddogion statudol ac archwilio mewnol wedi'u diffinio a'u deall yn glir.</p> <p>Mae craffu rheolaidd ar linellau gwariant, gwahanu dyletswyddau mewn trefniadau, a</p>

Cwestiwn

Ymateb 2025-26

defnydd rheoledig o daliadau electronig, gyda llwybr archwilio clir. Mae trefniadau cadarn ar waith sy'n llywodraethu'r trefniadau caffael gydag adolygiad diweddar gan Archwiliad Mewnol.

Yr Awdurdod yw Rheolwr y Cynllun ar gyfer Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Dyfed. Mae rheolaethau a gweithdrefnau cadarn ar waith i gysoni cyflwyniadau cyflogres a phrawf hunaniaeth adeg ymddeol. Mae Cronfa Bensiwn Dyfed yn cynnal gwiriadau arferol drwy wasanaeth hysbysu marwolaethau.

Mae gwiriadau cadarn ar waith ar gyfer gweithwyr newydd sy'n cael eu talu trwy'r system gyflogres ac ar gyfer sefydlu cyflenwyr newydd ar y system cyfrifon taladwy.

Mae pob anfoneb yn amodol ar gymeradwyaeth yn unol â chynllun dirprwyo ariannol y Gwasanaeth. Byddai materion sy'n peri pryder yn cael eu codi'n fewnol o fewn yr adran Cyllid a'u cyfeirio at y PSTC Cyllid ac Adnoddau neu Drysorydd yr Awdurdod fel y bo'n briodol

Cwestiwn

4. Pa ddosbarthiadau o drafodion, balansau cyfrifon a datgeliadau ydych chi wedi'u nodi fel rhai sydd fwyaf mewn perygl o dwyll?

Ymateb 2025-26

Ystyrir bod risg o dwyll yn y meysydd canlynol:

Cyflogres – wedi'i lliniaru trwy wiriadau ar gyflogaeth a chyfranogiad yn yr NFI

Credydwyr – wedi'i lliniaru trwy brosesau i sicrhau bod newidiadau i fanylion cyflenwyr a manylion banc yn cael eu rheoli'n briodol. Mae cynllun dirprwyo ariannol ar waith i sicrhau bod archebion a gymeradwywyd cyn derbyn trefniadau i gadarnhau nwyddau yn cael eu derbyn.

Twyll contract – wedi'i lliniaru trwy ddefnyddio fframweithiau a thendrau lle cynhelir diwydrwydd dyladwy cyn dyfarnu contract

Pensiynau – wedi'i lliniaru trwy wiriadau Adnabod cyn eu prosesu (e.e. tystysgrif geni a thystysgrif briodas).

Seiberddiogelwch - wedi'i lliniaru trwy hyfforddiant, defnyddio cyfrineiriau cryf, gosod waliau tân, a bod yn un o'r awdurdodau cyntaf i ymuno â gwasanaeth SOC (canolfan gweithrediadau diogelwch) cwmwl Socura / CymruSOC.

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
<p>5. Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw achos o chwythu'r chwiban neu gwynion gan ddarpar chwythwyr chwiban? Os felly, beth yw ymateb y corff archwiliedig?</p>	<p>Nid oes unrhyw gwynion o'r fath wedi'u derbyn</p>
<p>6. Beth yw'r cyfathrebu a wneir gan reolwyr, os o gwbl, â'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant ynghylch eu prosesau ar gyfer nodi ac ymateb i risgiau twyll?</p>	<p>Mae'r Gweithgor Craffu ar y Gyllideb yn derbyn adroddiad cydymffurfio mewn perthynas â'u cydymffurfiaeth â rheoliadau a gofynion ariannol allweddol. Mae'r Pwyllgor Archwilio yn cael yr adroddiadau a gynhrychir gan archwilwyr mewnol yr Awdurdod.</p> <p>Yn ogystal, mae'r Awdurdod Tân ac Achub yn cael y Datganiad Llywodraethiant Blynyddol ac adroddiadau archwilio mewnol blynyddol.</p>
<p>7. Beth yw'r cyfathrebu a wneir gan reolwyr, os o gwbl, â gweithwyr ynghylch eu barn am arferion busnes ac ymddygiad moesegol?</p>	<p>Mae gan y Gwasanaeth Gynllun Dirprwyo Ariannol sydd wedi'i ymgorffori trwy reolaethau'r system o fewn y Systemau Ariannol. Mae'r adran Cyllid yn rhoi cyngor ac arweiniad i staff drwy gylchlythyrau a nodiadau canllaw penodol (e.e. rheoli cardiau credyd Lloyds a ffurflenni milltired). Mae hyfforddiant parhaus wedi'i ddarparu i Ddeiliaid, Rheolwyr Cyllidebau ac aelodau. Mae pobl gyswllt allweddol wedi'u nodi ym mhob adran i dderbyn</p>

Ymholiadau archwilio i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant a rheoli Please contact us in Welsh or English / cysylltwch â ni yn Gymraeg neu yn Saesneg.

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
	<p>hyfforddiant caffael. Mae rheolau'r weithdrefn contractau yn nodi bod y safonau gofynnol mewn perthynas â chontractau a llywodraethiant ariannol yn cael eu monitro trwy'r Pwyllgor Cyllid a Chaffael sy'n rhan o strwythur llywodraethiant mewnol y Gwasanaeth.</p> <p>Yn ystod 2025/26, cyflwynwyd pecyn e-ddysgu ymwybyddiaeth o dwyll newydd, gyda gofyn i'r fîm Cyllid a'r staff sy'n gysylltiedig â phrosiect Hwb Awen gwblhau'r hyfforddiant yn y cam cyntaf.</p>
<p>8. O ran sefydliadau gwasanaeth, ydych chi wedi rhoi gwybod am unrhyw dwyll i'r endid sy'n ddefnyddiwr?</p>	<p>Na</p>

Ymholiadau i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant – mewn perthynas â thwyll

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
1. A oes gennych unrhyw wybodaeth am dwyll gwirioneddol, sy'n cael ei amau neu honedig, sy'n effeithio ar y corff archwiliedig?	Nid oes unrhyw achosion o dwyll sy'n cael ei amau yn hysbys i'r Awdurdod ar hyn o bryd.
2. Beth yw eich asesiad o'r risg o dwyll o fewn y corff archwiliedig, gan gynnwys y risgiau hynny sy'n benodol i sector busnes y corff archwiliedig?	<p>Ein hasesiad o'r risg o dwyll o fewn Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yw isel. Mae rheolaethau priodol yn y systemau ariannol, ac mae swyddogion statudol (y Prif Swyddog Tân, y Swyddog Monitro a Swyddog Adran 151) yn adrodd yn rheolaidd i'r Awdurdod. Mae archwilio mewnol hefyd yn adrodd i'r Awdurdod. Nid oes unrhyw dwyll honedig wedi'i adrodd.</p> <p>Cyflogaeth – Rhoddir dibyniaeth ar ddiwydrwydd dyladwy yn y broses recriwtio. Mae hyn yn cynnwys cael geirdaon a gwirio cymwysterau ac aelodaeth o gyrff proffesiynol trwy gyfeirio at dystysgrifau gwreiddiol. Mae'n ofynnol i'r holl staff ddatgelu cyflogaeth eilaidd, ac mae'r Awdurdod yn cymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol heb unrhyw broblemau wedi'u nodi yn flaenorol. Mae pob absenoldeb yn cael ei fonitro gyda threfniadau ar</p>

Ymholiadau i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant – mewn perthynas â thwyll

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
	<p>gyfer ymyrraeth rheoli mewn absenoldebau tymor byr lluosog neu unrhyw absenoldeb dros 28 diwrnod. Dim ond ar gyngor ymarferydd meddygol cymwys annibynnol (IQMP) y bydd ymddeoliadau oherwydd afiechyd yn cael eu hystyried.</p> <p>Damweiniau sy'n gysylltiedig â gwaith – Mae trefniadau cadarn ar waith ar gyfer adrodd, ymchwilio ac asesu pob digwyddiad sy'n gysylltiedig â gwaith. Mae'r rhai sy'n symud ymlaen i hawliad yn cael eu rheoli gan reolwyr hawliadau allanol sy'n gweithio ar ran yr Awdurdod a'r yswiriwr. Mae hyn yn sicrhau bod tystiolaeth lawn ar gyfer pob achos.</p> <p>Taliadau cyflenwyr – Rhoddir dibyniaeth ar y trefniadau sydd ar waith ar gyfer sefydlu cyflenwyr, y rheolaethau caffael sylfaenol a'r gofyniad am orchmynion prynu. Mae hyn yn darparu llwybr archwilio clir.</p>

Ymholiadau i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant – mewn perthynas â thwyll

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
<p>3. Sut ydych chi'n arfer goruchwyliaeth o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brosesau rheolwyr ar gyfer nodi ac ymateb i'r risg o dwyll yn y corff archwiliedig, a'r • rheolaethau y mae'r rheolwyr wedi'u sefydlu i liniaru'r risgiau hyn?	<p>Cynhelir cyfarfodydd rheolaidd rhwng Archwilio Mewnol (sy'n asesu'r amgylchedd o ran rheolaethau mewnol yr Awdurdod a rheolaethau mewn systemau, a phwy fyddai'n cyflawni swyddogaethau ymchwilio yn ôl yr angen) a'r Prif Swyddog Cynorthwyol (Cyllid ac Adnoddau). Mae'r cyfarfodydd hynny hefyd yn cynnwys y Swyddog Adran 151 yn ôl yr angen.</p> <p>Mae Swyddog Adran 151 yr Awdurdod yn bresennol ym mhob un o gyfarfodydd yr Awdurdod.</p> <p>Mae'r Rheolwr Archwilio Mewnol yn adrodd yn annibynnol i Bwyllgor Archwilio'r Awdurdod.</p>

Atodiad 2

Materion mewn perthynas â chyfreithiau a rheoliadau

Mae Safon Ryngwladol ar Archwilio (y DU ac Iwerddon) 250 yn cynnwys cyfrifoldebau archwilwyr i ystyried effaith cyfreithiau a rheoliadau mewn archwiliad o ddatganiadau ariannol.

Mae'r rheolwyr, gyda goruchwyliaeth y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant, yn gyfrifol am sicrhau bod gweithrediadau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yn cael eu cynnal yn unol â chyfreithiau a rheoliadau, gan gynnwys cydymffurfio â'r rhai sy'n pennu'r symiau a'r datgeliadau yr adroddwyd amdanynt yn y datganiadau ariannol.

Fel archwilwyr allanol, rydym yn gyfrifol am gael sicrwydd rhesymol bod y datganiadau ariannol yn rhydd o gamddatganiadau sylweddol oherwydd twyll neu gamgymeriad, gan ystyried y fframwaith cyfreithiol a rheoleiddiol priodol. Mae'r Safon Ryngwladol ar Archwilio yn gwahaniaethu rhwng dau gategori gwahanol o gyfreithiau a rheoliadau:

- deddfau a rheoliadau sy'n cael effaith uniongyrchol ar bennu symiau a datgeliadau perthnasol yn y datganiadau ariannol;
- cyfreithiau a rheoliadau eraill lle gall cydymffurfiaeth fod yn sylfaenol i barhau â gweithrediadau, neu i osgoi cosbau sylweddol.

Beth mae'n ofynnol i ni ei wneud?

Fel rhan o'n gweithdrefnau asesu risg, mae'n ofynnol i ni holi rheolwyr a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant a yw Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yn cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol. Pan fyddwn yn dod yn ymwybodol o wybodaeth am ddiffyg cydymffurfiaeth neu amheuaeth o ddiffyg cydymffurfiaeth, mae angen i ni gael dealltwriaeth o'r diffyg cydymffurfiaeth a'r effaith bosibl ar y datganiadau ariannol.

Ymholiadau i reolwyr – mewn perthynas â chyfreithiau a rheoliadau

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
<p>1. A yw'r corff archwiliedig yn cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol? Sut ydych chi wedi cael sicrwydd y cydymffurfiwyd â'r holl gyfreithiau a rheoliadau perthnasol? A oes unrhyw bolisiau neu weithdrefnau ar waith?</p>	<p>Mae'r Gwasanaeth yn gweithredu strwythur llywodraethiant mewnol sy'n cynnwys pwyllgorau a grwpiau sy'n cynnwys pob agwedd ar weithgaredd. Mae hyn yn cynnwys adolygu a mynd i'r afael ag unrhyw ddeddfwriaeth newydd neu faterion rheoleiddio.</p> <p>Mae'r Gwasanaeth wedi bod yn mynd i'r afael â nifer o faterion rheoleiddio mewn perthynas â phensiynau. Mae'r rhain yn faterion cenedlaethol sy'n deillio o heriau cyfreithiol ac y mae wedi bod angen deddfwriaeth sylfaenol ac is-ddeddfwriaeth ar eu cyfer. Mae dyfarniad McCloud yn mynd i'r afael â'r gwahaniaethu ar sail oedran o fewn y newidiadau i'r cynllun pensiwn a gyflwynwyd yn 2015 ac yn ei gwneud yn ofynnol bod pob aelod o staff o fewn y cwmpas perthnasol yn cael datganiad gwasanaeth rhwymediol erbyn 31 Mawrth. Oherwydd y cymhlethdod a'r llwyth gwaith oedd yn codi, nid oedd yr Awdurdod yn gallu cwrdd â'r dyddiad cau hwn ac adroddodd ei hun i'r Rheoleiddiwr Pensiynau. Mae'r mater hwn wedi'i adrodd i'r Bwrdd Pensiwn Lleol a'r Awdurdod Tân.</p>

Ymholiadau i reolwyr – mewn perthynas â chyfreithiau a rheoliadau

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
	<p>Ar wahân i'r mater sy'n ymwneud â chydymffurfio â'r amserlenni ar gyfer prosesu'r diwygiadau pensiwn uchod, nid oes unrhyw faterion pellach wedi'u nodi y mae angen eu hamlygu. Mae rheolwyr a staff yn derbyn gwybodaeth a hyfforddiant perthnasol sy'n berthnasol i'w rôl, ac mae swyddogion statudol profiadol yn cael eu cyflogi. Mae'r Awdurdod yn prynu arbenigedd lle bo angen, h.y. lle mae diffyg arbenigedd mewnol (e.e. defnyddio cyfreithwyr allanol mewn perthynas â materion cyflogaeth).</p> <p>Mae'r Awdurdod yn dibynnu ar y trefniadau llywodraethiant cyffredinol sydd ar waith i roi sicrwydd y cydymffurfir â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol. Mae hyn yn cynnwys cyfansoddiad wedi'i ddogfennu sy'n darparu dirprwyaeth ar gyfer materion gweithredol o ddydd i ddydd i'r Prif Swyddog Tân. Mae'r cyfansoddiad hefyd yn cynnwys materion neilltuedig yn ôl yr angen.</p> <p>Mae'r Awdurdod wedi sefydlu Pwyllgorau sy'n cynnwys y Pwyllgor Archwilio, y Panel Gweithredol a'r Bwrdd Pensiwn Lleol. Yn ogystal, mae'r Pwyllgor Safonau wedi'i ffurfio ac yn gweithredu.</p>

Ymholiadau i reolwyr – mewn perthynas â chyfreithiau a rheoliadau

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
	<p>Mae'r Awdurdod yn cael ei gynorthwyo gan y Swyddog Monitro a'r Trysorydd sy'n darparu mewnbwn proffesiynol a diwydrwydd dyladwy. Mae trefniadau Archwilio Mewnol hefyd ar waith.</p> <p>Ar Lefel Gwasanaeth mae fframwaith sicrwydd wedi'i ddogfennu sy'n cynnwys Tîm Arweinyddol y Gwasanaeth gydag ystod o Bwyllgorau a Grwpiau. Mae gan y rhain Gadeiryddion wedi eu henwebu, cylch gorchwyl cytunedig a threfniadau adrodd.</p> <p>Yn fewnol mae trefniadau adrodd i gofnodi digwyddiadau, a digwyddiadau fu bron â digwydd, a gweithdrefn wedi'i dogfennu ar gyfer cwynion.</p>
<p>2. A fu unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio neu amheuaeth o ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol yn y flwyddyn ariannol, neu'n gynharach, gyda'r effaith yn parhau ar ddatganiadau ariannol archwiliedig eleni?</p>	<p>Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw amheuaeth o ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol a fyddai'n effeithio'n sylweddol ar ddatganiadau ariannol 2025-26. Ni ystyrir bod y mater pensiynau y cyfeirir ato uchod yn cael effaith ariannol; mae'r rhwymedigaethau sy'n codi wedi'u cynnwys ym mhriadau Adran Actiwari'r Llywodraeth (GAD) sy'n cael eu hadlewyrchu yn y Gronfa Bensiwn.</p>

Ymholiadau i reolwyr – mewn perthynas â chyfreithiau a rheoliadau

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
3. A oes unrhyw ymgyfreitha neu hawliadau posibl a fyddai'n effeithio ar y datganiadau ariannol?	<p>Na, nid ydym yn ymwybodol o unrhyw amheuaeth o ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol a fyddai'n effeithio'n sylweddol ar ddatganiadau ariannol 2025-26.</p> <p>Heblaw am lefelau darbodus o ormodedd a gytunwyd yn rheolaidd fel rhan o drefniadau yswiriant yr Awdurdod, nid yw'r Awdurdod yn hunanyswiro mewn perthynas ag unrhyw atebolrwydd. Mae trefniadau yswiriant ar waith ac yn cael eu hadolygu'n flynyddol. ac mae trefniadau yswiriant ar waith. Mae pob hawliad yn cael ei hysbysu i'r adran Cyllid a darperir ar gyfer tâl-dros-ben yr yswiriant fel y bo'n briodol. Nid oes angen datgelu unrhyw hawliadau nodedig fel rhan o baratoi'r cyfrifon blynyddol.</p>
4. A oes unrhyw adroddiadau gan gyrrff rheoleiddio eraill, fel Cyllid a Thollau EF sy'n nodi diffyg cydymffurfiaeth?	Roedd yr Awdurdod yn destun nifer o arolygiadau cydymffurfio arferol yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Ni nodwyd unrhyw faterion a fyddai'n dangos diffyg cydymffurfiaeth.

Ymholiadau i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant – mewn perthynas â chyfreithiau a rheoliadau

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
1. Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau y gellir disgwyl iddynt gael effaith sylfaenol ar weithrediadau'r endid?	Na, nid yw'r Awdurdod yn ymwybodol o unrhyw ddiffyg cydymffurfiaeth o'r fath yn ystod 2025/26 (h.y. y byddai disgwyl iddo gael effaith sylfaenol ar weithrediadau'r endid).
2. Sut mae'r Awdurdod Tân ac Achub, yn eich rôl fel y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant, yn cael sicrwydd y cydymffurfiwyd â'r holl gyfreithiau a rheoliadau perthnasol?	<p>Mae cynllun dirprwyo ar waith, ac mae ymddiriedaeth yn y swyddogion i ddilyn y trefniadau disgwyliedig. Fel arall, byddai'r Prif Swyddog Tân, y PSTCau, y Swyddog Monitro, y Swyddog Adran 151, neu archwilio mewnol wedi adrodd i'r Awdurdod.</p> <p>Darperir y Datganiad Llywodraethiant Blynyddol sy'n rhoi sicrwydd i'r Awdurdod bod y cynllun dirprwyo ar gyfer swyddogion yn cael ei weithredu'n briodol.</p>

Atodiad 3

Materion mewn perthynas â phartïon cysylltiedig

Mae Safon Ryngwladol ar Archwilio (DU) 550 yn cynnwys cyfrifoldebau archwilwyr sy'n ymwneud â pherthnasoedd a thrafodion â phartïon cysylltiedig.

Gall natur perthnasoedd a thrafodion â phartïon cysylltiedig, mewn rhai amgylchiadau, arwain at risgiau uwch o gamddatganiad sylweddol o'r datganiadau ariannol na thrafodion â phartïon nad ydynt yn gysylltiedig.

Oherwydd nad yw partïon cysylltiedig yn annibynnol ar ei gilydd, mae llawer o fframweithiau adrodd ariannol yn sefydlu gofynion cyfrifyddu a datgelu penodol ar gyfer perthnasoedd, trafodion a balansau â phartïon cysylltiedig er mwyn galluogi defnyddwyr y datganiadau ariannol i ddeall eu natur a'u heffeithiau gwirioneddol neu bosibl ar y datganiadau ariannol. Mae dealltwriaeth o berthynas a thrafodion partïon cysylltiedig yr endid yn berthnasol i werthusiad yr archwilydd o p'un a oes un neu fwy o ffactorau risg twyll yn bresennol fel sy'n ofynnol gan y Safon Ryngwladol ar Archwilio (DU ac Iwerddon) 240, oherwydd gall twyll gael ei gyflawni'n haws trwy bartïon cysylltiedig.

Beth mae'n ofynnol i ni ei wneud?

Fel rhan o'n gweithdrefnau asesu risg, mae'n ofynnol i ni gyflawni gweithdrefnau archwilio i nodi, asesu ac ymateb i risgiau camddatganiad sylweddol sy'n deillio o fethiant yr endid i roi cyfrif am neu ddatgelu perthnasoedd, trafodion neu falansau partïon cysylltiedig yn briodol yn unol â gofynion y fframwaith.

Ymholiadau i reolwyr – mewn perthynas â phartïon cysylltiedig

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
<p>1. A fu unrhyw newidiadau i'r partïon cysylltiedig o'r flwyddyn flaenorol? Os felly, pwy yw'r partïon cysylltiedig a natur y perthnasoedd hynny? Cadarnhewch fod y rhain wedi'u datgelu i'r archwilydd.</p>	<p>Mae'n ofynnol i bob aelod ac uwch swyddog ddatgelu eu partïon cysylltiedig, ac mae unrhyw drafodion i gael eu cadarnhau wrth gynhyrchu'r Datganiad o Gyfrifon. Nid oes unrhyw faterion nodedig wedi'u nodi y mae angen eu datgelu. Mae holl ddatganiadau Tîm Arweinyddol y Gwasanaeth wedi'u derbyn ar gyfer y flwyddyn ariannol 25/26, ac mae 6 aelod awdurdod yn ddyledus ar ddiwedd y flwyddyn.</p>
<p>2. Pa drafodion sydd wedi'u gwneud gyda phartïon cysylltiedig yn ystod y cyfnod? Beth yw pwrpas y trafodion hyn? Cadarnhewch fod y rhain wedi'u datgelu i'r archwilydd.</p>	<p>Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, cynhelir gwiriad llawn o'r holl ddatganiadau partïon cysylltiedig a'u croesgyfeirio â thaliadau cyflenwyr. Nid oes unrhyw faterion presennol yn hysbys.</p>
<p>3. Pa reolaethau sydd ar waith i nodi, rhoi cyfrif am a datgelu trafodion a pherthnasoedd â phartïon cysylltiedig?</p>	<p>Mae datgeliadau yn y Datganiad o Gyfrifon blynyddol yn cynnwys perthnasoedd allanol a buddiannau perthnasol. Gofynnir am yr wybodaeth hon yn flynyddol gan yr Aelodau ac uwch reolwyr er mwyn cynnwys trafodion perthnasol yn y Datganiad o Gyfrifon.</p> <p>Mae'r weithdrefn adolygu a datgan blynyddol i nodi buddiannau aelodau ac uwch swyddogion wedi cael ei chryfhau yn ystod y blynyddoedd diwethaf.</p>

Ymholiadau i reolwyr – mewn perthynas â phartïon cysylltiedig

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
<p>4. Pa reolaethau sydd ar waith i awdurdodi a chymeradwyo trafodion a threfniadau sylweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gyda phartïon cysylltiedig, ac • y tu allan i drefn arferol busnes?	<p>Diweddarwyd rheolau'r weithdrefn contractau yn ddiweddar ac maent yn darparu'r fframwaith rheoli, ac mae pob contract yn ddarostyngedig i'r gofyniad gwerth am arian a fyddai'n cynnwys dyfynbrisiau, tendrau neu fframweithiau caffael cydnabyddedig. Caniateir gwyro oddi wrth reolau'r weithdrefn contractau trwy eithriad er bod rheolaethau pellach ar waith trwy ddefnyddio'r broses hepgoriadau tendr seagl. Mae hyn yn gofyn am ragor o wiriadau diwydrwydd dyladwy ariannol a chymeradwyaeth gan y Pennaeth Cyllid neu PSTC fel y bo'n briodol. Yn benodol, byddai unrhyw dystiolaeth o berthnasoedd personol rhwng y swyddog contractio a'r cyflenwr trydydd parti yn destun ymchwiliad pellach.</p>

Ymholiadau i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant – mewn perthynas â phartïon cysylltiedig.

Cwestiwn	Ymateb 2025-26
<p>1. Sut mae'r Awdurdod Tân ac Achub, yn ei rôl fel y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant, yn goruchwyllo prosesau rheolwyr i nodi, awdurdodi, cymeradwyo, rhoi cyfrif am a datgelu trafodion a pherthnasoedd â phartïon cysylltiedig?</p>	<p>Mae aelodau'r Awdurdod, wrth adolygu'r Datganiad o Gyfrifon drafft, bob amser yn wylidwrus mewn perthynas â'r ddyletswydd hon. Rhoddir dibyniaeth ar y trefniadau sylfaenol sy'n cynnwys datgeliad llawn gan uwch staff ac aelodau o'r Awdurdod Tân ac Achub ynghylch cyflogaeth, buddiannau busnes a daliadau tir. Mae hyn yn rhoi tryloywder o'r risgiau sylfaenol, ac mae'r rhain yn cael eu rheoli trwy'r rheolau gweithdrefn contract sydd ar waith.</p> <p>Mae cynhyrchu'r datganiadau ariannol yn cynnwys adolygiad o'r holl ddatgeliadau i nodi unrhyw drafodion perthnasol y mae angen eu datgelu. Os oes unrhyw ymholiadau neu bryderon, byddai'r rhain yn cael eu cyfeirio'n fewnol at y PSTC Cyllid ac Adnoddau yn y lle cyntaf a byddai cyngor yn cael ei geisio gan y Trysorydd neu'r Swyddog Monitro fel y bo'n briodol.</p>